

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru:****Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vnútornom trhu s elektrinou (prepracované znenie)**

[COM(2016) 861 final – 2016-379-COD]

**Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie, ktorým sa zrušuje smernica 2005/89/ES**

[COM(2016) 862 final – 2016-377-COD]

**Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (prepracované znenie)**

[COM(2016) 863 final – 2016-378-COD]

**Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou (prepracované znenie)**

[COM(2016) 864 final – 2016-380-COD]

(2017/C 288/13)

Spravodajca: **Alfred GAJDOSIK**

Konzultácia	Európsky parlament, 16/01/2017 Rada Európskej únie, 19/01/2017
Právny základ	článok 194 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	16/05/2017
Prijaté v pléne	31/05/2017
Plenárne zasadnutie č.	526
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	185/2/2

**1. Závbery a odporúčania**

1.1. EHSV víta návrhy Komisie týkajúce sa novej koncepcie trhu, nariadenia o pripravenosti na riziká a novej organizácie spolupráce regulačných orgánov v oblasti energetiky. Predstavujú ďalší krok smerujúci od štátnych regulovaných trhov k trhovému prístupu k elektrine v EÚ, ktorý je zárukou bezpečnosti dodávok energie za najnižšie možné ceny, čo zodpovedá hlavnému záujmu všetkých európskych spotrebiteľov elektrickej energie vrátane priemyselných, obchodných a rezidenčných subjektov. Tento cieľ sa však dosiahne len vtedy, ak dôjde k posunu smerom k rozsiahlejšej elektrifikácii hospodárstva, ktorá je najúčinnnejším a najflexibilnejším prostriedkom na jeho realizáciu.

1.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s predchádzajúcimi stanoviskami zdôrazňuje, že dobre fungujúce trhy s elektrinou sú predbežnou podmienkou dosiahnutia cieľov energetickej únie <sup>(1)</sup>. Súhlasí s názorom Komisie, že dobré fungovanie trhu si nutne vyžaduje významné zmeny jeho koncepcie, predovšetkým z dôvodu stále častejšieho používania variabilných obnoviteľných zdrojov elektrickej energie <sup>(2)</sup>. Začlenenie energie z obnoviteľných zdrojov do existujúceho trhu

<sup>(1)</sup> Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 84, Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 117.

<sup>(2)</sup> Pozri aj stanovisko Stav energetickej únie za rok 2016, TEN/626 (pozri stranu 100 tohto úradného vestníka).

nepomôže. Je potrebný nový trh. Všeobecný náčrt súboru predpisov týkajúceho sa koncepcie trhu považuje za dobrú odpoveď na potrebu uvedených zmien a domnieva sa, že otvára cestu k nákladovo účinnej a finančne únosnej energetickej transformácii.

1.3. EHSV oceňuje všeobecné smerovanie súboru predpisov týkajúceho sa koncepcie trhu, a najmä ciele urobiť zo spotrebiteľov ústredné subjekty trhu s energiou, zvýšiť dodávky elektriny a posilniť regionálnu spoluprácu. Prijatie zodpovedajúcich trhových pravidiel a regulačného rámca je dôležitým krokom smerom k stabilným dodávkam čistej energie všetkým európskym spotrebiteľom za čo najnižšie ceny. Napriek tomu je stále priestor na niektoré ďalšie zlepšenia. V prvom rade sú potrebné konkrétnejšie pravidlá<sup>(3)</sup>.

1.4. Dekarbonizácia je jedným zo strategických cieľov energetickej únie, a preto treba podporiť tiež cieľ zvýšenia investícií do dekarbonizácie trhu s elektrinou. Najlepšou cestou k dosiahnutiu pokroku v tejto oblasti sú rovnaké a spravodlivé trhové podmienky, ktoré budú prínosom pre spotrebiteľov aj prínosom k ekologickej transformácii. Na dosiahnutie účinnej a efektívnej dekarbonizácie má kľúčový význam úplná internalizácia externých nákladov konvenčnej výroby elektriny, ktorá bude zahŕňať aj škody súvisiace so zmenou podnebia a ujmy na zdraví obyvateľstva. Najlepším prístupom na usmerňovanie investícií do ekologickej výroby elektrickej energie je vhodné zdaňovanie.

1.5. EHSV je dôrazným zástancom toho, aby sa stanovilo, že všetci spotrebiteľia vrátane priemyslu, obchodných spoločností a domácností majú sami právo na výrobu a akumuláciu energie a obchodovanie s ňou a že miestne energetické spoločenstvá majú právo podporovať, rozvíjať a prenajímať svoje siete. Je však potrebné stanoviť konkrétnejšie pravidlá, aby sa umožnilo presadzovanie týchto práv a prekonanie jestvujúcich prekážok (prístup do siete, nespravodlivé a neprimerané sieťové poplatky, právne a administratívne prekážky atď.).

1.6. Ďalším cieľom musí byť možnosť pre európskych spotrebiteľov plne sa zapojiť do trhu s elektrinou v jeho celosti, teda aj do obchodovania s elektrinou a do jej dodávok. V návrhoch Komisie chýbajú konkrétne pravidlá, ktorými by sa vytvorili nevyhnutné podmienky takéhoto zapojenia. Je potrebné rozvíjať decentralizované obchodné miesta a štruktúry obchodovania, ktoré otvárajú príležitosti na priame obchodovanie aj malým energetickým jednotkám. Aj keď je decentralizácia dodávok elektrickej energie a obchodovania s ňou predpokladom úplného začlenenia spotrebiteľov do trhu, táto decentralizácia neznamená rozdrobovanie európskeho trhu s elektrickou energiou.

1.7. Komisia síce správne reaguje na cieľ posilniť krátkodobé trhy, z dlhodobého hľadiska to však nebude stačiť na to, aby sa investície do elektriny z obnoviteľných zdrojov zakladali na trhových mechanizmoch. Na tento účel je nutné poskytnúť príležitosť na obchodovanie s elektrinou z obnoviteľných zdrojov formou forwardových a termínových obchodov na decentralizovaných trhoch, ktoré bude možné iba vtedy, ak sa s vyvažovacími produktmi bude obchodovať s využitím možností flexibility.

1.8. Keďže v mnohých európskych krajinách v súčasnosti nie je problémom nedostatok výrobnnej kapacity, ale kapacitný nadbytok, kapacitný mechanizmus konvenčnej výroby elektriny by sa mal používať len ako krátkodobé riešenie, pokiaľ sa ukáže, že vyvažovacie produkty nestačia na zaručenie potrebnej bezpečnosti dodávok energie so zohľadnením investičnej stability všetkých účastníkov trhu.

1.9. EHSV opätovne pripomína, že v budúcej politike smerovania k nízkouhlíkovej spoločnosti je nutné zohľadniť problém energetickej chudoby. Výroba s bezprostrednou spotrebou môže byť jedným z prístupov na riešenie tohto problému, pokiaľ sa zraniteľným spotrebiteľom sprístupní potrebný kapitál, a to verejnými pôžičkami alebo s pomocou obcí, regiónov alebo iných subjektov, napríklad mimovládnych organizácií.

1.10. EHSV poukazuje na to, že vzhľadom na zvyčajný malý rozsah výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov a z kogenerácie v blokových zariadeniach kombinovanej výroby elektriny a tepla rastie význam dobre fungujúcich, moderných a sofistikovaných distribučných sústav. Štátna regulácia musí umožniť prevádzkovateľom sústav, aby uskutočnili nutné investície a nabádať ich k investovaniu. Rovnako je nutné investovať do zlepšovania prepojenia štátnych elektrizačných sústav. To spoločne pomôže zabezpečiť dodávky energie a vytvorí nové pracovné miesta v Európe.

<sup>(3)</sup> Pozri aj stanovisko Balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých, TEN/624 (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

1.11. EHSV zdôrazňuje, že cieľ zaistiť vysokú úroveň bezpečnosti dodávok elektrickej energie v trhových podmienkach, pričom spotrebiteľia budú zohrávať ústrednú úlohu, si vyžaduje intenzívne využívanie informačných a komunikačných technológií (IKT), nových metód plánovania a nových nástrojov na prevádzku elektrizačnej sústavy, ktoré spolu v reálnom čase umožnia identifikovať potreby spotrebiteľov a sietí. Bude si to vyžadovať značné investície do výskumu, vývoja a inovácie (pozri bod 3.13).

1.12. Pokiaľ ide o flexibilitu, elektromobilitu, akumuláciu energie a iné vyvažovacie možnosti, EHSV podporuje postoj Komisie k udeleniu výsady nezávislým trhovým subjektom, ktorá im umožní rozvíjať tieto dôležité trhy, a to predtým, než sa prevádzkovateľom elektrizačnej sústavy dovoľí prevziať úlohu správcu alebo prevádzkovateľa príslušných zariadení.

## 2. Obsah oznámenia Komisie

2.1. Komisia v navrhovanom súbore predpisov poukazuje na to, že predpokladom dosiahnutia cieľov energetickej únie je dôkladná reforma trhu s elektrinou. Začlenenie energie z obnoviteľných zdrojov do existujúceho trhu nepomôže. Je potrebný nový trh.

2.2. Európska komisia orientuje svoju novú trhovú politiku podľa dvoch zásad:

- musia sa zaviesť nové trhové pravidlá, ktoré budú odrážať hlavné vlastnosti energie z obnoviteľných zdrojov – decentralizáciu a flexibilitu – a prispieť k zvýšeniu bezpečnosti dodávok energie a nákladovej účinnosti,
- v centre nového trhu s energiou by mali stáť spotrebiteľia.

2.3. Návrh Komisie sa tiež zameriava na otázku, ako posilniť bezpečnosť dodávok prostredníctvom pripravenosti na riziká.

2.4. Štvrtým aspektom je reforma regulačného dohľadu, ktorá nanovo vymedzuje úlohu a kompetencie Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER).

Legislatívne texty sa v tomto stanovisku, ktoré je sektorové, budú hodnotiť predovšetkým podľa toho, do akej miery sa v nich dodržiavajú zásady uvedené v bode 2.2. Keďže táto otázka sa rieši hlavne v dokumentoch týkajúcich sa vnútorného trhu s elektrinou [COM(2016) 861 final a COM(2016) 864 final], predmetné stanovisko sa podľa názoru EHSV zameriava najmä na uvedené dva dokumenty.

## 3. Všeobecné pripomienky ku koncepcii trhu

3.1. Na dekarbonizáciu celej energetickej sústavy vrátane odvetvia vykurovania a mobility je potrebný primerane vysoký podiel energie z obnoviteľných zdrojov na výrobe elektriny. Z tohto hľadiska je prístup Komisie v zásade správny: musí sa rozvinúť európsky trh s elektrinou, aby bol zlučiteľný s energiou z obnoviteľných zdrojov. Európsky hospodársky a sociálny výbor oceňuje tento jasný prístup ako dôležitý krok k realizácii európskeho trhu s elektrinou, ktorý pomáha prekonávať existujúce prekážky, napríklad fyzické nedostatky spôsobené chýbajúcimi prepojeniami, ako aj regulačné a daňové odlišnosti medzi členskými štátmi.

3.2. Dôležitá počiatočná úvaha spočíva v tom, že energia z premenlivých obnoviteľných zdrojov je svojou povahou decentralizovaná, inými slovami, že:

- veterné a fotovoltaické zariadenia na pevnine sú v priemernom ponímaní o dosť menšie než konvenčné zariadenia na výrobu elektriny,
- energia vetra a slnečného žiarenia je na pevnine dostupná prakticky všade,
- pokiaľ sa zohľadnia správne trhové podnety, dá sa využívanie tejto energie naplánovať tak, že bude zosúladené so spotrebou. Napriek tomu, že obnoviteľné zdroje nemožno ovládať, možno s vysokou mierou presnosti predvídať ich dostupnosť.

Rovnaké charakteristiky majú často aj ďalšie technológie, napríklad kogenerácia v blokových zariadeniach kombinovanej výroby elektriny a tepla, ktorá bude hrať dôležitú úlohu ako možnosť flexibility a vyvažovania na budúcich trhoch s energiou vďaka svojej vysokej efektívnosti.

3.3. Z uvedených charakteristík na jednej strane vyplývajú špecifické výhody, o ktorých sa Európska komisia do určitej miery zmiňuje vo svojich návrhoch novej koncepcie trhu. Návrh Komisie by však mohol byť ucelenejší a stručnejší, pokiaľ ide o orientovanie pravidiel trhu na tieto výhody. V tejto súvislosti upozorňujeme na zodpovedajúce postoje EHSV uvedené v stanovisku „Revízia smernice o energii z obnoviteľných zdrojov“, TEN/622<sup>(4)</sup>. Pre koncepciu trhu má mimoriadny význam skutočnosť, že energia z obnoviteľných zdrojov a ďalšie decentralizované technológie prispievajú k trhovej likvidite, ktorá sa významne zvyšuje.

3.4. Ako Komisia správne zdôrazňuje, v porovnaní s konvenčnou štruktúrou výroby elektrickej energie, ktorá sa vyznačuje veľmi malým počtom elektrární, sa nový energetický trh bude vyznačovať oveľa väčším počtom zariadení na výrobu elektriny. Vďaka tomu sa významne zvýši rozmanitosť subjektov podieľajúcich sa na výrobe elektriny. Kľúčovú úlohu v tejto oblasti zohráva zapojenie spotrebiteľov ako aktívnejších účastníkov. Výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov a kogenerácia umožňuje spotrebiteľom, aby sa stali výrobcami, ako to Komisia uznala vo svojom návrhu.

3.5. Je dôležité poznamenať, že myšlienka „zmeniť spotrebiteľov na aktívnych spotrebiteľov“ sa má vzťahovať na všetky kategórie spotrebiteľov vrátane komerčných a priemyselných odberateľov energie, ktorí môžu dosiahnuť značné úspory nákladov investovaním do decentralizovanej výrobnéj technológie určenej na pokrytie vlastnej spotreby. Aktivácia spotrebiteľov tak povedie nielen k zvýšeniu likvidity trhov s elektrinou, ale aj k vzniku ďalších hospodárskych impulzov: malé a veľké podniky môžu využiť prínos konkurenčných výhod, pridaná hodnota sa bude vytvárať na mieste, je možné podnietiť vznik nových pracovných miest. Na druhej strane mnohé domácnosti nemajú finančné prostriedky potrebné na to, aby sa stali výrobcami-spotrebiteľmi. Pomôcť by mohli dostupné spotrebiteľské pôžičky a aktívna pomoc obcí a regiónov.

3.6. Zaktivizovanie spotrebiteľov však obmedzujú tri prvky.

3.6.1. Po prvé, takmer žiadne externé náklady uhoľných a jadrových elektrární nie sú internalizované. Spomedzi týchto nákladov treba hlavne zvažovať náklady na ujmy na zdraví a na škody spôsobené zmenou podnebia. Neinternalizácia týchto nákladov spôsobuje značné konkurenčné znevýhodnenie obnoviteľných zdrojov energie, ktoré nemajú porovnateľné externé účinky. Keďže hlavne obnoviteľné zdroje energie umožňujú spotrebiteľom, aby boli aktívnejší, musíme urobiť záver, že politickí činitelia si obmedzenú účasť spotrebiteľov želajú, alebo ju prinajmenšom ochotne tolerujú. V rámci celého zimného balíka sa neprejavuje žiadna snaha o nápravu tejto deformácie trhu. Narušenie je ešte väčšie tým, že neinternalizácia externých nákladov konvenčnej výroby elektrickej energie zvyšuje potrebu rozsiahleho dotovania jej výroby z obnoviteľných zdrojov.

3.6.2. Je aj iný dôvod, pre ktorý sú decentralizované technológie, napríklad energia z obnoviteľných zdrojov alebo blokových zariadení kombinovanej výroby elektriny a tepla, v systémovej nevýhode oproti konvenčným elektrárnám. Súčasná štruktúra veľkoobchodných trhov uprednostňuje veľké zariadenia na výrobu elektriny. Priemerné zariadenia na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov a blokové kogeneračné zariadenia sú o dosť menšie, takže nedosahujú potrebné úspory z rozsahu a sú konkurenčne znevýhodnené.

3.6.3. Napokon veľa menších subjektov nie je schopných vstúpiť na energetické obchodné trhy z dôvodu právnych obmedzení, administratívnych pravidiel a licenčných a byrokratických požiadaviek. To má vplyv na domácnosti, ako aj na obchodných, a dokonca priemyselných spotrebiteľov.

3.7. Uvedené tri nedostatky súčasného trhu s elektrinou by bolo možné okamžite napraviť, keby na to bola politická vôľa. EHSV sa však obáva, že príslušné pravidlá navrhnuté Komisiou nie sú dostatočne jasné.

3.8. V záujme odstránenia deformácie trhu v prospech konvenčnej výroby elektriny, ako je opísaná v bode 3.6.1, je potrebné prinajmenšom primerané zdaňovanie emisií CO<sub>2</sub>, ktoré predstavujú jeden z najvážnejších problémov, pokiaľ ide o spomenuté externé náklady. EHSV to už požadoval viackrát<sup>(5)</sup>.

<sup>(4)</sup> Zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku.

<sup>(5)</sup> Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13.

3.9. Trh s elektrinou by sa mal otvoriť decentralizovanejším štruktúram, hlavne pokiaľ ide o obchodovanie, aby sa kompenzovali nevýhody uvedené v bodoch 3.6.2 a 3.6.3.

3.10. Decentralizácia nesmie viesť k fragmentácii európskej elektrizačnej sústavy. Predpoklad Komisie, podľa ktorého by sa malo umožniť, aby elektrina „voľne prúdila tam, kde ju najviac treba“, je správny. Sú však potrebné veľké investície na zlepšenie prepojení štátnych prenosových sústav a musí sa vytvoriť taký model refinancovania, ktorý nebude príliš zatažovať spotrebiteľov.

3.11. Najlepší spôsob, ako udržať minimálnu úroveň nákladov na rozširovanie sústavy, predstavuje výroba elektriny orientovaná na dopyt, ako aj využitie možností flexibility a vyvažovania, ako sú zariadenia na akumuláciu elektrickej energie a technológie *power-to-heat*, *power-to-gas* a *vehicle-to-grid*. To vysvetľuje, prečo výroba s bezprostrednou spotrebou, priame transakcie medzi výrobcami elektriny a spotrebiteľmi a posilnenie zodpovednosti za vyvažovanie sústavy, ktoré navrhuje Komisia, predstavujú dôležité nástroje pomáhajúce zaručiť bezpečnosť dodávok energie.

3.12. V návrhu Európskej komisie sa vo všeobecnosti odrážajú tieto mechanizmy. EHSV podporuje takýto prístup, ktorý bude mať kladný vplyv najmä na nedostatočne rozvinuté trhy s elektrinou v niektorých členských štátoch trpiace silnou a nadmernou reguláciou.

3.13. Návrh Komisie však v tejto súvislosti príliš ignoruje potenciál digitalizácie. Digitalizácia umožňuje podrobné elektronické zaznamenávanie údajov o spotrebe a výrobe až po najmenšie jednotky (t. j. jednotlivé kilowatty). Zaznamenávanie špecifických a individuálnych spotrebiteľských profilov inteligentnými meracími zariadeniami a v budúcnosti prostredníctvom internetu vecí a spolu s ním rozmanitosť subjektov podieľajúcich sa na výrobe energie doslova dáva jednotlivým spotrebiteľom príležitosť, aby sa stali svojimi vlastnými manažérmi vyvažovania sústavy. Programy vzdelávania a odbornej prípravy sú dôležité na to, aby čo najviac spotrebiteľov bolo schopných plniť túto úlohu a aby sa tak odstránili štrukturálne nevýhody (konkrétne obmedzená trhová likvidita) decentralizovaných foriem obchodovania, napríklad priamych transakcií.

3.14. Najprv treba prijať pravidlá vyvažovania sústavy [články 4 a 5 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final], aby sa energetické jednotky merania mohli zaznamenávať s vysokou časovou presnosťou. Mali by sa zriadiť špecifické krátkodobé trhy na obchodovanie s týmito najmenšími množstvami energie. Príslušným spôsobom by sa mali zmeniť články 6 a 7 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final.

3.15. Európska komisia žiaľ nenavrhol žiadnu iniciatívu v tomto smere. Namiesto toho sa v článku 3 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final konštatuje, že účasť spotrebiteľov a malých podnikov na trhu sa má umožniť prostredníctvom agregátorov. Hlavným opodstatnením agregátorov sú portfóliové účinky a transakčné náklady. Keby sa obchodovanie s elektrinou decentralizovalo, tento dôvod by prestal existovať. Spotrebiteľia elektrickej energie a malé podniky – ak by mali záujem zohrávať aktívnu úlohu a ak by to dokázali – by tak mali možnosť v plnej miere a priamo sa zapojiť do trhu s elektrickou energiou. Je príznačné, že Európska komisia sa vôbec nezmieňuje o obchodovaní s elektrinou v súvislosti s „rovnakými podmienkami“ uvedenými v článku 3 ods. 1 písm. i).

3.16. Z tohto hľadiska sa zdajú osobitne ekonomicky sľubné priame transakcie medzi výrobcami a spotrebiteľmi, pretože v rámci jedného cenového signálu môžu reflektovať rôzne cenové zložky, ktoré sú (na rozdiel od súčasnej situácie v mnohých členských štátoch) do veľkej miery formované trhom. Napríklad cenový signál priamych transakcií môže odrážať rozmanité faktory, ako je:

- paušálny príspevok k financovaniu sieťovej infraštruktúry,
- dynamický príspevok špecifický pre danú transakciu, ktorý odráža použitie doplnkových služieb nutne potrebných pre špecifickú transakciu v elektrizačnej sústave,
- kapacitná prirážka na financovanie zariadení na výrobu, akumuláciu a konverziu elektriny, ktorá je predmetom rokovania strán transakcie.

3.17. V niektorých členských štátoch (napr. Holandsku a Estónsku) sa začínajú vyvíjať obchodné modely decentralizovaného obchodovania s elektrinou. Existujú však veľmi ambiciózne modely, ktoré sa už používajú na niekoľkých trhoch mimo Európy, napríklad v USA a Austrálii. Ide o jasný celosvetový trend. Európa bude schopná maximálne využiť svoje príležitosti na globálnych trhoch s energiou len vtedy, keď európske podniky vyvinú presvedčivý model decentralizovaného a digitalizovaného obchodovania s elektrinou. Európska únia by mala svojim spoločnostiam tiež poskytnúť príležitosť na počiatočnú praktickú realizáciu uvedených modelov na domácich trhoch.

#### 4. Konkrétne pripomienky ku konkrétnym aspektom návrhu smernice COM(2016) 864 final, ako aj k návrhom nariadení COM(2016) 861 final, COM(2016) 862 final a COM(2016) 863 final

4.1. EHSV víta jasný záväzok Európskej únie dekarbonizovať trh s elektrinou. Dosiachnutie tohto cieľa však sťažuje obmedzenie prednostného dispečingu stanovené v článku 11 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final, s prihliadnutím na odôvodnenie uvedené v bode 3.6, prinajmenšom dovtedy, kým nebudú plne internalizované externé náklady konvenčnej výroby elektriny. V zásade je správne určiť technologickú neutralitu za základné pravidlo dispečingu, to však predpokladá existenciu rovnakých podmienok. Keďže sa neinternalizujú externé náklady konvenčnej výroby energie, nie sú rovnaké podmienky činnosti. Najskôr sa musí dosiahnuť úplná internalizácia externých nákladov a až potom je možné snažiť sa o vážne obmedzenie prednostného dispečingu podľa predpokladov z návrhu Komisie.

4.2. Preto by sa malo stanoviť, že sa prednostný dispečing zachová na určité obdobie v tých členských štátoch, v ktorých je podiel energie z obnoviteľných zdrojov nižší ako 15 %. Členské štáty s vyšším podielom by mali predložiť príslušný rámec dispečingu na posúdenie Európskej komisii. Rámec dispečingu by nemal deformovať mechanizmus voľného trhu pre nízkouhlíkové a nákladovo efektívne možnosti flexibility. Európska komisia by mala tento rámec preskúmať a posúdiť, či je schopný pomôcť pri dekarbonizácii.

4.3. V každom prípade by sa v záujme vyváženej politiky mali hodnoty *de minimis* stanovené v článku 11 ods. 3 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final nahradit príslušnými uvedenými číselnými údajmi (poznámky pod čiarou č. 125 a 127 usmernenia o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky<sup>(6)</sup>) s cieľom umožniť drobným účastníkom trhu, aby mali aj naďalej možnosť zapojiť sa do spravodlivej hospodárskej súťaže.

4.4. Ďalšiu prekážku dosiahnutia cieľa dekarbonizácie predstavujú pravidlá redispenčingu a obmedzenia stanovené v článku 12 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final. Keďže predovšetkým uhoľné elektrárne majú relatívne vysoké náklady na spustenie a odstávku, prevádzkovatelia týchto elektrární zahrnú uvedené náklady do svojich ponúk redispenčingu. Veterné a solárne energetické zariadenia tieto náklady nemajú. Výsledkom bude, že zariadenia na výrobu elektriny z veternej a slnečnej energie budú častejšie vylučované zo sústavy, čo znamená zhoršenie pre Európu z hľadiska dekarbonizácie. Trhovo založený redispečing by sa teda mal obmedziť na energiu z iných ako obnoviteľných zdrojov.

4.5. EHSV podporuje názor Európskej komisie, že v záujme spotrebiteľov treba prechádzať deformáciami trhu. Nabáda Európsku komisiu, aby prijala ďalšie opatrenia na predchádzanie súčasným a budúcim deformáciami trhu. Kapacitné mechanizmy pre konvenčné elektrárne, ktoré sú stanovené v nariadení COM(2016) 861 final, by mohli spôsobiť ďalšie závažné deformácie trhu, čo priznáva aj samotná Európska komisia. Kapacitné mechanizmy sa musia považovať za poslednú možnosť na zaručenie bezpečnosti dodávok energie a za krátkodobé riešenie. Existuje naliehavá potreba oveľa konkrétnejších pravidiel, ktoré by upravovali prípustnosť použitia kapacitných mechanizmov.

4.6. Treba pamätať na to, že elektrina z nestálych obnoviteľných zdrojov (vietor a slnečné žiarenie) sa ako taká jednoducho nemôže zapojiť do kapacitných mechanizmov a ani sa s ňou nedá obchodovať na termínových trhoch. Preto je správne, aby sa posilnilo denné a vnútrodenné obchodovanie, ale z osobitnej nákladovej štruktúry slnečnej a veternej energie (t. j. nulové medzné náklady) vyplýva, že ani toto posilnenie nepovedie k refinancovaniu investícií a energie z obnoviteľných zdrojov. S energiou z obnoviteľných zdrojov musí byť možné obchodovať na termínových trhoch. Jediným predvídateľným spôsobom dosiahnutia tohto cieľa je spojenie energie z obnoviteľných zdrojov s možnosťami flexibility a vyvažovania. Podobne ako ukladanie v akumulátoroch aj tento spôsob zahŕňa hlavne technické možnosti, ako sú technológie *power-to-heat* a *power-to-gas*<sup>(7)</sup>.

<sup>(6)</sup> Ú. v. EÚ C 200, 28.6.2014, s. 1.

<sup>(7)</sup> Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13.

4.7. Existujú však významné regulačné prekážky na úrovni členských štátov, v dôsledku ktorých sa vyvažovacie produkty v súčasnosti neodrážajú v podnikateľských modeloch. Legislatívne texty týkajúce sa koncepcie trhu neponúkajú žiadne riešenia v tomto smere. Aspoň znenie článku 3 ods. 1 písm. f) návrhu nariadenia COM(2016) 861 final by sa malo doplniť v tom zmysle, že trhové pravidlá a rámec dispečingu, ktoré majú stanoviť členské štáty, by mali stimulovať využívanie možností flexibility. To môže pomôcť aj pri riešení problémov s fungovaním, resp. pri predchádzaní týmto problémom.

4.8. EHSV v tejto súvislosti vyzýva na stanovenie jasných priorít. Využitie kapacitných mechanizmov pre konvenčné elektrárne by bolo možné len vtedy, keby členské štáty preukázali, že kapacitné problémy nie je možné vyriešiť vyvažovaním dodávok energie z obnoviteľných zdrojov pomocou možností flexibility. Túto povinnosť treba zahrnúť do článku 8 návrhu smernice COM(2016) 864 final a príslušným spôsobom treba zmeniť článok 14 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final.

4.9. Takéto koncepcie vyvažovania majú dve dodatočné výhody. Keďže umožňujú obchodovanie s elektrinou z obnoviteľných zdrojov na trhu s futuritami, predstavujú v súčasnosti jedinú možnosť, ktorá sľubuje refinancovanie investícií do zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov na trhu. Okrem toho sú miestne orientované a využívajú skutočnosť, že energia z obnoviteľných zdrojov je k dispozícii prakticky všade (pozri bod 3.2), čím sa zvyšuje miestna pridaná hodnota energie z obnoviteľných zdrojov.

4.10. Ak budú k dispozícii správne trhové stimuly, decentralizovaná výroba elektriny môže znížiť poplatky v sústave. V praxi sa to však nedeje. Výpočet sieťových poplatkov [článok 16 nariadenia COM(2016) 861 final] by sa mal zmeniť aspoň tak, aby podnecoval výrobu elektrickej energie v tesnej blízkosti spotrebiteľov, ktorá bude odrážať skutočnú spotrebu. Špecifické sieťové náklady individuálnych výrobných a odberných transakcií je vo všeobecnosti možné určiť pomocou inteligentných meracích zariadení. Zo zásady reflektovania skutočného použitia vyplýva, že uvedené inteligentné meracie zariadenia by mali slúžiť ako základ výpočtu sieťových poplatkov.

4.11. Výrobu elektriny zosúladenú so spotrebou uľahčujú tiež presné cenové zóny. EHSV teda plne podporuje stanoviská k tejto veci uvedené v odôvodnení 14 a článku 13 návrhu smernice COM(2016) 864 final. Ak sa však nezrealizuje výzva uvedená v bode 4.10, prínos presnejších cenových zón z hľadiska efektívnosti by sa mohol zrušiť a stratiť z dôvodu stanovenia sieťových poplatkov takým spôsobom, ktorý neodráža skutočné použitie. Okrem toho by pomohla európska referenčná hodnota pre zdaňovanie energií, ktorá by zintenzívnila cenové signály.

4.12. Presnejšie cenové zóny by sa nemali chybné považovať za odklon od potreby dobre prepojenej európskej prenosovej sústavy, ktorá predstavuje najlepší spôsob, ako zaručiť vysokú bezpečnosť dodávok energie nákladovo efektívnym spôsobom.

4.13. Ako sa uvádza v bode 3.14, otvorenie obchodovania s elektrinou pre spotrebiteľov a výrobcov-spotrebiteľov je dôležité na zabezpečenie plnej účasti na energetickom trhu. Príslušným spôsobom by sa mal vysvetliť článok 3 návrhu smernice COM(2016) 864 final. Účasť spotrebiteľov, ktorá je v článku 3 ods. 1 obmedzená na výrobu, akumuláciu a elektromobilitu, musí tiež zahŕňať obchodovanie s elektrinou. V článku 3 ods. 2 je potrebné jasnejšie vymedziť prekážky vstupu na trh. Podľa bodu 3.6.3 tohto stanoviska tieto prekážky zahŕňajú predovšetkým úspory z rozsahu a administratívne prekážky.

4.14. Jedným zo spôsobov zmiernenia týchto prekážok je zriadenie osobitných štruktúr na obchodovanie pre drobných výrobcov, spotrebiteľov a výrobcov-spotrebiteľov členskými štátmi. Zodpovednosť za monitorovanie plnenia tejto požiadavky by mala niesť Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky. Okrem toho by sa do článku 4 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final mohli pre združenia malých výrobcov-spotrebiteľov začleniť zjednodušené pravidlá účtovania. Napokon v článku 15 ods. 1 písm. a) návrhu smernice COM(2016) 864 final by sa slovo „obchodovať“ malo nahradiť slovom „predávať“.

4.15. Pokiaľ ide o problém energetickej chudoby [odôvodnenie 14 a článok 5 návrhu smernice COM(2016) 864 final a články 28 a 29 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final], EHSV niekoľkokrát jasne uviedol, že problém energetickej chudoby je potrebné riešiť a že budúce politické opatrenia smerujúce k nízkouhlíkovej spoločnosti musia tento problém zohľadniť. EHSV preto zastáva názor, ktorý sformuloval vo svojom predchádzajúcom stanovisku k tejto veci<sup>(8)</sup>. Podporuje tiež postoj a špecifické návrhy Komisie k tejto otázke. Európsky hospodársky a sociálny výbor však zdôrazňuje svoj názor vyjadrený v predchádzajúcich stanoviskách<sup>(9)</sup>, že energia z obnoviteľných zdrojov a konkrétne výroba s bezprostrednou spotrebou môžu za určitých okolností predstavovať trvalý spôsob ako predísť pretrvávaniu energetickej chudoby, ak sa zraniteľným spotrebiteľom s pomocou obcí, regiónov alebo iných subjektov, napríklad mimovládnych organizácií, poskytnú verejné pôžičky a zlepši dostupnosť kapitálu. V tejto súvislosti je potrebné chápať aj význam pravidiel týkajúcich sa aktívnych spotrebiteľov a miestnych energetických komunít, na ktorý sa poukazuje v článkoch 15 a 16 návrhu smernice COM(2016) 864 final. Výrobu s bezprostrednou spotrebou ako možný spôsob predchádzania energetickej chudobe treba osobitne spomenúť v článku 5 ods. 2 návrhu smernice COM(2016) 864 final.

4.16. Pokiaľ ide o práva spotrebiteľov, EHSV víta skutočnosť, že v návrhu smernice COM(2016) 864 final je posilneniu postavenia a ochrane spotrebiteľov vyhradená osobitná kapitola. V článku 10 by sa malo výslovne konštatovať, že spotrebiteľia musia mať právo uvádzať špecifické preferencie týkajúce sa ich dodávok elektriny a kontrolovať dodržiavanie týchto preferencií. Znenie článku 15 ods. 1 písm. b) treba doplniť konštatovaním, že sieťové poplatky musia byť špecifické, aby sa spotrebiteľom účtovali len tie konkrétne sieťové poplatky, ktoré súvisia s ich vlastnou individuálnou činnosťou, t. j. vyplývajú z výroby, akumulácie a spotreby elektriny alebo z obchodovania s elektrinou. Aj systém sieťových poplatkov by mal podnecovať činnosti vhodné pre sieť, ako je presúvanie zaťaženia, vlastná spotreba alebo akumulácia elektrickej energie. Členské štáty musia ukázať, ako sa uskutočňujú výpočty sieťových poplatkov podľa skutočnej potreby. Aby mohli spotrebiteľia zodpovedajúco investovať, potrebujú v tejto súvislosti hlavne predvídateľnosť.

4.17. EHSV víta skutočnosť, že v článku 16 návrhu smernice COM(2016) 864 final sú vymedzené miestne energetické komunity a udeľujú sa im príslušné práva. Výbor to požadoval vo svojom stanovisku „Výroba energie spotrebiteľmi a družstvami spotrebiteľov na výrobu energie“<sup>(10)</sup>. V tomto dokumente sa uvádza, že poplatky uvedené v článku 16 ods. 1 písm. d) musia odrážať skutočné použitie, t. j. podľa rovnakej zásady, aká je stanovená v bode 4.16 tohto stanoviska v súvislosti s článkom 15 návrhu smernice COM(2016) 864 final.

4.18. Európsky hospodársky a sociálny výbor schvaľuje, že energetická komunita má nárok na prevádzkovanie svojich vlastných sietí, zároveň však tvrdí, že energetické komunity by tiež mali mať právo na vykonávanie činnosti základného dodávateľa. V takýchto prípadoch by sa na ne mali vzťahovať všetky príslušné povinnosti.

4.19. Články 15 a 16 návrhu smernice COM(2016) 864 final si zasluhujú varovanie: aktívnejšie zapojenie spotrebiteľov a vytvorenie miestnych energetických komunít si vyžaduje použitie energie z obnoviteľných zdrojov. Ak nedôjde k náprave problémov opísaných v bode 3.6 a nedostatkov uvedených v návrhu smernice o energii z obnoviteľných zdrojov<sup>(11)</sup>, citeľne sa oslabí, dokonca naruší proces zvyšovania aktivity spotrebiteľov, ako aj miestnych energetických komunít.

4.20. Pokiaľ ide o údaje z inteligentných meracích systémov, veľkú príležitosť predstavuje digitalizácia, ako je to podrobne uvedené v bode 3.13 tohto stanoviska. Tá zároveň prináša určité riziká z hľadiska ochrany údajov a zabezpečenia. EHSV víta skutočnosť, že Európska komisia rieši túto otázku v článkoch 19 až 23 návrhu smernice COM(2016) 864 final.

4.21. EHSV schvaľuje, že Komisia prikladá primeraný význam účinnej ochrane údajov, ktoré sa vytvárajú v inteligentných meracích zariadeniach, a že norma EÚ týkajúca sa ochrany údajov sa vzťahuje aj na údaje súvisiace so spotrebou elektriny. Komisia však nevenuje dostatočnú pozornosť otázkam správy údajov, vlastníctva údajov a problematike otvorených údajov. V článku 23 by sa preto malo zaručiť, že údaje sa sprístupnia všetkým zainteresovaným subjektom v anonymizovanej a dostatočne súhrnnej podobe, pričom zostane nedotknutá ochrana údajov a súkromia. Na aktiváciu celého potenciálu digitalizácie je potrebné vzdelávanie a odborná príprava, ktorými sa bude riešiť digitálna negramotnosť a vylúčenie spotrebiteľov.

<sup>(8)</sup> Ú. v. EÚ C 341, 21.11.2013, s. 21.

<sup>(9)</sup> Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 1; Ú. v. EÚ C 34, 2.2.2017, s. 44; Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13.

<sup>(10)</sup> Ú. v. EÚ C 34, 2.2.2017, s. 44.

<sup>(11)</sup> Pozri aj stanovisko „Revízia smernice o energii z obnoviteľných zdrojov“, TEN/622 (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

4.22. Pokiaľ ide o úlohu prevádzkovateľov sústav, decentralizácia vo všeobecnosti znamená, že distribučné sústavy nadobudnú strategický význam, aký má prepojenie celoštátnych sústav. Je mimoriadne dôležité, aby členské štáty vytvorili rámec, ktorý prevádzkovateľom sústav poskytne efektívne a účinné stimuly na investovanie do zlepšovania európskych elektrizačných sústav. Investície podnikia hospodársky rast a tvorbu ďalších pracovných miest. Vzhľadom na uvedené skutočnosti EHSV podporuje návrh Komisie rozšíriť kompetencie ACER, ktorá by mala v tomto smere dohliadať nad štátnymi politikami.

4.23. V článkoch 32, 33 a 36 návrhu smernice COM(2016) 864 sa prevádzkovateľom distribučnej sústavy udeľujú podmienené práva týkajúce sa prevádzky možností flexibility a nabíjajúcich staníc pre elektromobily. EHSV víta rýchly pokrok v oblasti flexibility, elektrickej mobility a prenikania akumulčných zariadení na trh, avšak je dôležité, aby výsada poskytnutá nezávislým trhovým subjektom podľa návrhu Komisie skutočne nadobudla účinnosť a aby ju prevádzkovatelia distribučnej sústavy a národné regulačné orgány uznávali. To isté sa týka prevádzkovania akumulčných zariadení prevádzkovateľmi prenosových sústav [článok 54 návrhu smernice COM(2016) 864 final].

4.24. Výsledkom zriadenia Európskej organizácie prevádzkovateľov distribučných sústav (subjektu PDS EÚ), ktoré je stanovené v článku 50 návrhu nariadenia COM(2016) 861 final, by nemalo byť nezávislé stanovovanie sieťových predpisov, pretože sa tým ešte viac posilní potenciálna trhová sila prevádzkovateľov distribučných sústav. Právomoc na prípravu vhodného rámca by mala dostať ACER a národné regulačné orgány by sa mali v tomto ohľade posilniť.

V Bruseli 31. mája 2017

*Predseda*  
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru  
Georges DASSIS

---